

M E T O D İ K A

Ümumtəhsil məktəblərində Cəfər Cabbarlının həyat və yaradıcılığının öyrənilməsinə dair

Vaqif Alkəramov

“Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi” jurnalı, məsul katib. Azərbaycan.

E-mail: vaqif.alkeremov@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-1611-7620>

XÜLASƏ

XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının qüdrətli nümayəndələrindən olan Cəfər Cabbarlının həyat və yaradıcılığının tədrisi kurikulum üzrə ədəbiyyat dərslərində mühüm yer tutur. Görkəmli sənətkarın şəxsiyyəti və yaradıcılıq yolu haqqında şagirdlərdə dolğun təsəvvür yaradılması, onların mövzu ilə bağlı ədəbi biliklərə dərinlən yiyələnməsi təlim prosesində ədəbiyyat müəlliminin qarşısında duran başlıca vəzifələrdəndir. Tədris zamanı ədəbiyyat dərsləri ilə yanaşı, ədib haqqında video-materiallardan, əsərlərdən, əlavə mənbələrdən istifadə olunması məqsədəuyğundur. Sənətkarın həyat və yaradıcılıq yoluna həsr olunan dərslərdə müzakirə, təqdimat, diskussiya kimi interaktiv təlim metodlarından, kiçik və böyük qruplarla iş formasından istifadə edilməsi də faydalı olardı. Təlim prosesində nəzərə alınmalıdır ki, C.Cabbarlının çoxcəhətli yaradıcılığının əsasını müasirlik təşkil edir. Onun istər öz dövrünün ictimai, mənəvi problemlərini əks etdirən, istərsə də tarixi mövzuda yazdığı əsərlərində müasir oxucunu, tamaşaçıyı düşündürən aktual məsələlər öz əksini tapmışdır. Bu baxımdan, ədibin əsərləri böyük ideya-mənəvi təsir gücünə malik olub, oxucuya, fəal həyat mövqeyi aşılayır.

AÇAR SÖZLƏR

ədib, dramaturgiya, şeir, dərs, müəllim, interaktiv, təqdimat

MƏQALƏ TARİXÇƏSİ

göndərilib: 09.02.2022

qəbul edilib: 15.02.2022

MƏQALƏNİ ÇAPA MƏSLƏHƏT BİLƏN

Pedaqogika üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent Bilal
Həsənlı.

METHODS

On the study of the life and work of Jafar Jabbarli in secondary schools

Vagif Alkeremov

Executive secretary of the journal "Teaching of Azerbaijani language and literature".

Azerbaijan. E-mail: vagif.alkeremov@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-1611-7620>

ABSTRACT

The teaching of the life and work of Jafar Jabbarli, one of the most powerful representatives of twentieth-century Azerbaijani literature, occupies an important place in the teaching of literature on the curriculum. One of the main tasks of a literature teacher is to create a full picture of the personality of a prominent artist, his creative path, to give them a deep understanding of the literary knowledge of the subject. From this point of view, in addition to the literature textbook, it is expedient to use video-materials about the artist, works about the writer, additional sources. It should be taken into account in the training process that modernity is the essence of Jabbarli's multifaceted creativity. Both his works reflecting the social and moral problems of his time, as well as his works on historical themes reflect topical issues that make the modern reader and spectator think. From this point of view, the author's works have a great ideological and moral impact, instilling in the reader and spectator an active position in life.

KEYWORDS

writer, dramaturgy,
poem, lesson, teacher,
interactive,
presentation

ARTICLE HISTORY

Received: 09.02.2022

Accepted: 15.02.2022

Giriş / Introduction

Ümumtəhsil orta məktəblərin ədəbiyyat dərslərində istər klassik, istərsə də müasir yazıçı və şairlərimizin əsərlərinin tədrisi ilə bərabər, onların həyat və yaradıcılığının öyrənilməsinə də müəyyən qədər vaxt ayrılmışdır. Belə sənətkarlardan biri də şair, yazıçı-dramaturq Cəfər Cabbarlıdır. XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının klassiklərindən olan C.Cabbarlının zəngin, çoxcəhətli, milli və ümumbəşəri mənəvi dəyərlər fonunda yaratdığı əsərlər xalqımızın tərəqqi və milli düşüncəsinin inkişafında böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Görkəmli ədib müxtəlif janrlarda ölməz əsərlər yazsa da, onun yaradıcılığının zirvəsini ədəbi ənənələr və bədii-estetik meyarlar zəminində qələmə aldığı dramatik əsərlər təşkil edir. Sənətkarın həyat və yaradıcılığının öyrənilməsinə X sinfin kurikulum üzrə ədəbiyyat dərslərində xüsusi dərslər saatı ayrılmışdır.

XI sinifdə ədibin həyat və yaradıcılıq yoluna həsr olunmuş dərslərin əvvəlində yeni mövzunun öyrənilməsi üçün zəmin yaratmaq məqsədilə Cəfər Cabbarlı haqqında “Mən bir susmaz duyğuyam ki” adlı video-material nümayiş etdirilir¹. Daha sonra şagirdlərin bu video-material haqqında təəssüratları öyrənilir.

Dramaturqun həyat və yaradıcılıq yolunun öyrənilməsi üçün münbit zəmin yaratmaq məqsədilə müəllim şagirdlərə belə bir sualla müraciət edir: C.Cabbarlının həyatı, şəxsiyyəti haqqında nə bilirsiniz? Suala cavab vermək üçün şagirdlər əvvəlcə bu mövzuda IX sinifdə qazandıqları biliklərə istinad edirlər. Bildirilir ki, “Ana” şeiri C.Cabbarlının oxucuların böyük rəğbətini qazanmış əsərlərindəndir. Yazıldığı gündən müasir dövrdə ananın ülviliyini, müqəddəsliyini tərənnüm edən bu əsər indi də sevilərək oxunur. Şeirdə fədakar, mərhəmətli anaya müqəddəs bir varlıq kimi yanaşılır, onun böyüklüyü vəsf edilir. Şair bu əsərdə bədii təzaddan məharətlə istifadə edərək, təbiətin kortəbii qüvvələri qarşısında əyilməyən, məğrur dayanan lirik qəhrəmanın – yalnız ananın böyüklüyü, müqəddəsliyi qarşısında baş əyir, onun zəif cüssəsi önündə bir rahib kimi itaətdə durduğunu söyləyir.

Dərslərin sonrakı mərhələsində sənətkarın həyat və yaradıcılıq yolunun dərinədən öyrənilməsi məqsədilə tədqiqat sualına uyğun olaraq, C.Cabbarlının ədəbi fəaliyyətinin daha səciyyəvi cəhətlərinin müəyyənləşdirilməsi üzrə araşdırma aparılır.

Kiçik qruplara tədqiqat üçün aşağıdakı qayda üzrə tapşırıqlar verilir:

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=7ISj2JjIQZ8>

1. Sənətkarın həyatının uşaqlıq və gənclik dövrü, bədii yaradıcılığının ilk mərhələsini səciyyələndirən cəhətlərin müəyyənləşdirilməsi;
2. Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə sənətkarın zəngin, çoxcəhətli irsinin mühüm keyfiyyətləri hansılardır?
3. Yeni gerçəklik – sovet hakimiyyəti dövründə mədəni inqilab siyasəti ədibin yaradıcılığında öz əksini necə tapmışdır?
4. C.Cabbarlının Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində mövqeyi nədən ibarətdir?

Kurikulumun tələbinə uyğun olaraq, dərstdə mövzu ilə əlaqədar əlavə mənbələr üzrə də iş təşkil edilir. Bu məqsədlə, kiçik qruplara ədəbiyyatşünas alimlər Məmməd Arif və Asif Rüstəmlinin sənətkarın həyat və yaradıcılığı ilə bağlı fikirlərinə münasibət bildirmək təklif olunur:

1. “C.Cabbarlı insanı sevir, ağıllı, xeyirxah və namuslu adamların xoşbəxt olmasını arzu edir. Eyni zamanda o, həyatda xudbin, xain, nankor və pozğun adamların da olduğunu görür, ictimai həyatın ziddiyyətləri, qarşı-qarşıya duran ehtirasların toqquşması da onun gözündən yayınmır. İctimai həyatdakı ziddiyyətləri gördükdən sonra C.Cabbarlı pulun, qızılın törətdiyi min bir rəzaləti, saxtakarlıq və xəyanəti dərin bir nifrətlə damğalamışdır. Ədibin yaratdığı sənət əsərləri nəinki öz qiymətini itirməmişdir, bu əsərlərin təsir qüvvəsi getdikcə daha çox hiss edilməkdədir” [1, s.8, 16].
2. “Geniş ensiklopedik biliyi, fitri istedadı, yorulmaz yaradıcılıq qabiliyyəti və ağır sosial məişət şəraitinə dözümlülüyü C.Cabbarlının klassik ədəbiyyatımızın parlaq simalarından biri kimi tanınması və sevilməsini şərtləndirən başlıca amillərdəndir. Lirik və satirik şeir, nəsr, dramaturgiya, kino və opera ssenarisi sahəsində bacarığını uğurla sınamış, ədəbiyyat və teatr sənətinin bir sıra problemlərindən bəhs edən dolğun və yaddaqalan məqalələr yazmış, rejissor, bədii rəhbər kimi fəaliyyət göstərmiş, ən nəhayət, dövrünün ictimai-siyasi hadisələrindən kənar qalmamışdır. O, şimşəyə bənzəyən, qısa və nurlu həyatında xalqımızın mənəvi sərvətlər xəzinəsini zənginləşdirən böyük ədəbi irs qoyub getmişdir” [2, s.7-8].

Kiçik qruplar müəllimin tapşırığına əsasən, ilk növbədə, sənətkar haqqında mətnlə tanış olur, oxu zamanı diqqəti cəlb edən məsələlərlə bağlı qeydlər aparırlar. Müəllim sənətkarın həyat və yaradıcılıq yolundan bəhs edən mətnin oxusunun təşkilinə xüsusi diqqətlə yanaşır. Təcrübə göstərir ki, XI sinif ədəbiyyat dərslində verilmiş mətn əvvəlki sinif ədəbiyyat dərslərində verilən mətnlərə nisbətən daha mürəkkəb olduğu üçün şagirdlərin təlim fəaliyyətinin təşkilinə bilavasitə təsir göstərir. Bu baxımdan, kiçik qrupların mətnlə tanışlığı, araşdırma fəaliyyəti daim müəllimin

diqqət mərkəzində olmalıdır. Odur ki, müəllim işin gedişi zamanı yeri gəldikcə məsələyə müdaxilə etməli, şagirdlərin suallarını cavablandıraraq onlara düzgün istiqamət verməlidir.

Kiçik qrupların təqdimatlarının müzakirəsi zamanı şagirdləri maraqlandıran, fikir mübadiləsinə imkan yaradan məsələlərdən biri də Cəfər Cabbarlının təhsili ilə bağlı məlumatlardır. Qeyd edilir ki, ədibin uşaqlıq illəri ağır və məhrumiyətli keçmişdir. Atasının vəfatından sonra ailənin bütün yükünü anası Şahbikə xanım çəkmişdir. Bütün çətinliklərə rəğmən o, Cəfərin təhsil və tərbiyəsinə xüsusi fikir vermişdir. Cəfər kiçik yaşlarından Bakıda mollaxanada, üçillik ibtidai təhsil verən rus-tatar məktəbində Süleyman Sani Axundov, Abdulla Şaiq kimi görkəmli sənətkarlardan dərs almış, təhsilini Ali ibtidai məktəbdə, daha sonra isə Bakı Sənaye Texnikumunda davam etdirmişdir.

Sənətkarın bədii yaradıcılığa necə başlaması ilə bağlı suala cavab olaraq təqdimatlarda bildirilir ki, təhsil illərində ona dərs deyən qüdrətli ədiblərlə ünsiyyət onun həyatına təsirsiz ötməmiş, erkən yaşlarından bədii yaradıcılığa, lirik, satirik şeirlərlə mətbuatda çıxış etməyə həvəsləndirmişdir. Bu dövrdə o, bədii yaradıcılığa şeirlə başlamış, ilk əsərlərini 1915-ci ildən etibarən müxtəlif jurnal və qəzetlərdə çap etdirmişdir. Dövrünün Seyid Hüseyn, Əliabbas Müznib, Haşım bəy Vəzirov kimi görkəmli ziyalıları ilə tanış olması da onun yaradıcılıq yolunun müəyyənlişməsinə öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Müzakirə zamanı C.Cabbarlının həmin dövrdə dünyagörüşü, həyat mövqeyi, ictimai-siyasi proseslərə münasibətini aydınlaşdırmağa ehtiyac duyulur. Şagirdlərin diqqətinə çatdırılır ki, ədib gənclik illərindən qardaş Türkiyəyə və türkcülük ideyalarına bağlı olmuşdur. Bu, onun yaradıcılığına ciddi təsir göstərmiş, Türkiyədə baş vermiş tarixi hadisələrə, azadlıq mübarizəsinə həsr etdiyi “Trablis müharibəsi” və “Ədirnə fəthi” pyeslərini yazmasına səbəb olmuşdur.

Dərs prosesində şagirdlərin diqqəti ədibin ictimai motivli əsərlərinə yönəldilir. Qeyd edilir ki, şairin gənclik dövrü yaradıcılığında ictimai motivli şeirlər də mühüm yer tuturdu. “Dilənçi” şeirində sənətkar cəmiyyətdə müşahidə etdiyi haqsızlıqlara laqeyd qala bilmir, aclıq, səfalət içində yaşayan insanların acı taleyindən ürək ağrısı ilə söz açırdı:

Qışın boranlı, məşəqqətli bir soyuq gecəsi,
Cahanə lərzə salır yellərin cəfalı səsi...
Xərabə içrə qaranlıqda sanki var bir kəs,
İnildəyor, yayılır, titrəyor çəkinəcə nəfəs.
Bu bir zəif cocuqdur ki, xəstə, bidərman,

Soyuq xərabədə yatmış, inildəyor hər an...
 Bu xəstə beş gün olar dəyməyib çörək dilinə,
 Qoca ata bu savuqda nə cür gedib dilənə,
 Nəhayət, oğlunu görcək ölüm yatağında,
 Gedib, yox isə də taqət zəif ayağında...

[4, s.77].

Şeirinin müzakirəsi zamanı şagirdlərdə belə bir fikir formalaşır ki, şair dilənçinin düşdüyü acınacaqlı vəziyyəti təsvir etməklə cəmiyyətdəki ədalətsizliyi, sosial-ictimai bəlaları kəskin tənqid atəşinə tutmuşdur. Müəllifin tənqid hədəfi, ilk növbədə, mərhəmət hissindən məhrum olan, ətrafdakı faciəli həyata düçar olan, yurdsuz, kimsəsiz, zavallı insanların taleyinə laqeyd qalan varlı təbəqənin nümayəndələridir. Əsərdəki dilənçi surəti olduqca yoxsul yaşayan zavallı insanların tipik nümayəndəsidir. Bu şeirində şair zülmət, haqsızlıq, etinasızlıq, laqeydlik mühitində tənha qalan yetimin məhvə məhkum olduğunu ürək ağrısı ilə əks etdirir.

Məktəblilərin diqqəti ədibin romantizm və realizmlə əlaqədar olan yaradıcılıq axtarışlarına yönəldilir, “Vəfalı Səriyyə” pyesində maarifçilik ideyalarının, “Solğun çiçəklər”, “Nəsrəddin şah” pyeslərində isə insan faciələrinin ictimai ziddiyyətlərlə, cəmiyyətdəki müxtəlif təbəqələr arasında fərqlərlə, eqoizm, həsəd, şöhrətpərəstlik kimi mənfi xüsusiyyətlərlə bağlı olması dolğun və ətraflı şəkildə nəzərə çarpdırılır. Həmin əsərlərdə sənətkarın humanizmi, cəmiyyətdəki ədalətsiz mühitdə insanların çəkdiyi əzab və əziyyətlərə həssas münasibəti, ədalətsizliyin sosial səbəblərinə ürək ağrısı ilə yanaşması öz bədii ifadəsini tapmışdır.

Müzakirə zamanı ədibin hekayə yaradıcılığı da diqqət mərkəzində saxlanılır. Şagirdlər qeyd edirlər ki, cəmiyyətdəki haqsızlığa, ədalətsizliyə etiraz motivləri ədibin “Aslan və Fərhad”, “Mənsur və Sitarə” hekayələrində ön planda durur. İnsanın faciəli taleyinin səbəbləri ilə bağlı axtarışları sənətkarın humanizmini, yaşadığı mühitdə qarşılaşdığı haqsızlıqlara laqeyd qalmadığını, hər bir fərdin xoşbəxt olmaq haqqı barədə düşüncələrini əks etdirir. Təqdimatlarda bədii yaradıcılığa şeir, hekayə və pyeslər yazmaqla başlayan C.Cabbarlının daim bu janrlarda əsər yazmağı davam etdirdiyi qeyd olunur. Həmçinin bildirilir ki, onun bədii yaradıcılığının zirvəsini dramaturgiya təşkil edir.

Vətənpərvər sənətkar Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə milli dövlətçiliyimizi tərənnüm edən “Sevdiyim”, “Azərbaycan bayrağına” adlı şeirlər yazmış, milli parlamentdə stenoqrafçı vəzifəsində çalışmışdır.

Müəllimin tapşırığı ilə şagirdlər “Azərbaycan bayrağına” şeirində şairin dünyagörüşünü, siyasi baxışlarını əks etdirən aşağıdakı şeir parçasına münasibət bildirirlər:

Bu göy boya Göy Moğoldan qalmış bir türk nişanı,
 Bir türk oğlu olmalı!
 Yaşıl boya İslamlığın sarsılmayan imanı.
 Ürəklərə dolmalı.
 Bu al boya azadlığın, təcəddüdün fərmanı.
 Mədəniyyət bulmalı.

Müzakirə zamanı qeyd edilir ki, bu əsərdə C.Cabbarlı müstəqil dövlətimizin ücrəngli bayrağının rənglərinin mənalarını bədii şəkildə açmış, xalqımızın müstəqillik arzusunun reallaşmasından doğan milli qürur hissini əks etdirmişdir. Şeirdə şair qəlbindəki milli fəxarət hissindən söz açır, türkçülük, islam, azadlıq ideyalarını böyük sənətkarlıqla tərənnüm edir.

Milli dövlətimizin süqutu ədibi sarsıtmış, sovet hakimiyyətinin gətirdiyi yeni gerçəklik onun böhranlı hallar keçirməsinə, həbsə düşməsinə səbəb olmuşdur. Yeni quruluşun mədəni inqilab siyasəti sənətkarın xalqın tərəqqisi ilə bağlı arzuları, ümidləri ilə səsleşirdi. Ədibin xalqın inkişafı, mədəni tərəqqisi ilə əlaqədar mövqeyi milli dramaturgiyamızın ən dəyərli nümunələri sırasında olan “Ulduz”, “Aydın”, “Oqtay Eloğlu”, “Od gəlini”, “Sevil”, “Almaz”, “1905-ci ildə”, “Dönüş”, “Yaşar” pyeslərində qabarıq şəkildə əks olunmuşdur.

Müəllifin dramaturgiya sahəsində daha böyük uğur qazanmasının səbəbləri araşdırılarkən onun daim fəal, güclü qəhrəman axtarışlarına, “Aydın”, “Oqtay Eloğlu” faciələrinin bu yolda ilk uğurları olduğuna diqqət yetirilir. Yeni ictimai gerçəklik, 20-ci illərdən sonra yazdığı pyeslərdə ictimai ideal uğrunda fəal mübarizə aparan qəhrəman obrazlarının yaranması ilə nəticələndi. Bu baxımdan, “Od gəlini”, “Sevil”, “Almaz”, “1905-ci ildə”, “Dönüş”, “Yaşar” pyeslərində müsbət qəhrəman problemi öz həllini böyük sənətkarlıqla tapmışdır. Həmin əsərlərdə kəskin sosial-ictimai və siyasi proseslərin, mədəni inqilab, tərəqqi ideyalarının dramaturgiyaya, teatr səhnəsinə gətirilməsi geniş oxucu və tamaşaçı kütləsinə güclü təsir göstərir, minlərlə insanın cəmiyyətdə fəal, mübariz həyat mövqeyi tutmasına təkan verirdi.

Dərsin sonunda şagirdlərin ədibin həyat və yaradıcılığı üzrə mənimsədiyi biliklərin ümumiləşdirilməsi və nəticə çıxarılması üzrə iş aparılır. Şagirdlər bu qənaətə gəlirlər ki, C.Cabbarlının çoxcəhətli yaradıcılığının əsasını müasirlik təşkil

edir. Onun istər öz dövrünün ictimai, mənəvi problemlərini əks etdirən, istərsə də tarixi mövzuda yazdığı əsərlərində müasir oxucunu, tamaşaçını düşündürən aktual məsələlər öz əksini tapmışdır. Bu baxımdan, ədibin əsərləri böyük ideya-mənəvi təsir gücünə malik olub, oxucuya və tamaşaçıya fəal həyat mövqeyi aşılayır. Müzakirə zamanı C.Cabbarlının novator sənətkar olması, dramaturgiyamıza mərd, xalqın tərəqqisi uğrunda mübarizə aparan qəhrəman obrazları gətirməsi, açıqgözlü, cəsur, geniş dünyagörüşlü qadın surətləri yaratması, köhnəliklə yeniliyin mübarizəsini və yeniliyin qələbəsini əks etdirməsi məktəblilərin cavablarında xüsusi qeyd olunur.

Şagirdlər C.Cabbarlının əsərlərinin dil xüsusiyyətlərini dəyərləndirərək bildirirlər ki, dilimizin böyük ustadı olan ədib öz şeir, hekayə, dram əsərlərində ən mürəkkəb fəlsəfi, psixoloji, mənəvi və əxlaqi problemləri Azərbaycan dilində ifadə edərək, ana dilimizi yeni bir inkişaf səviyyəsinə qaldırmışdır. Ədibin bu gün də çoxsaylı oxucular tərəfindən sevilə-sevilə oxunan əsərləri ədəbiyyatımızda nəzm, nəsr, dramaturgiya dilinin inkişafı, müasirləşməsi və xəlqiləşməsində müstəsna rol oynamışdır.

Nəticə / Conclusion

Nəticə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, məqalədə böyük sənətkar C.Cabbarlının həyat və yaradıcılığının orta məktəblərdə tədrisindən, təlim prosesində ədəbiyyat müəllimlərinin qarşısında duran mühüm məsələlərdən söhbət açılır. Məktəb təcrübəsi araşdırılaraq qeyd edilir ki, yuxarı siniflərdə bu mövzuya həsr edilmiş dərslər saatlarında ədibin həyat və yaradıcılıq yoluna nəzər salınır, onun geniş ədəbi fəaliyyəti üçün daha səciyyəvi cəhətlərin müəyyənləşdirilməsi üzrə araşdırma aparılır, şairə böyük oxucu rəğbəti qazandıran “Ana” şeiri haqqında rəy söylənilir, ədibə həsr olunmuş “Mən bir susmaz duyğuyam ki...” adlı video-material nümayiş etdirilir və şagirdlərin bu video-material barədə fikirləri öyrənilir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, məqalədə yalnız sənətkarın həyat və yaradıcılıq yolundan bəhs edilir, onun geniş oxucu və tamaşaçı auditoriyası qazanmış dram əsərlərinin adları çəkilsə də, təhlilinə yer ayrılmamışdır. Məqaləni yekunlaşdırarkən müəllif belə qənaətə gəlir ki, C.Cabbarlının əsərləri üzərində müxtəlif illərdə çoxsaylı tədqiqatlar aparılmasına baxmayaraq, bu mövzuya məktəb təcrübəsi baxımından müraciət olunmasına daim ehtiyac vardır. Yeri gəlmişkən, gənc tədqiqatçı-alimlər, ədəbiyyatçılar, magistrələr, xüsusilə də cabbarlışünaslar görkəmli sənətkarın dram əsərləri üzərində geniş araşdırma və tədqiqat aparıb, yeni nəticələr əldə edə bilərlər ki, bu da ədəbiyyatımıza, ədəbiyyatşünaslığımıza dəyərli töhfə olar.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat / References

1. Cabbarlı C. (2004). Seçilmiş əsərləri. A.Rüstəmlinin ön sözü. Bakı, Çarşıoğlu. 568 s.
2. Cabbarlı C. (1956). Əsərləri. 3 cildə, I cild. M.Arifin ön sözü. Bakı, Azərənəşr. 419 s.
3. Həbibbəyli İ., Həsənov B., Hüseynoğlu S., Mustafayeva A. (2018). Ədəbiyyat. XI sinif üçün dərslik. Bakı, Bakınəşr. 208 s.
4. Həsənov B., Hüseynoğlu S., Mustafayeva A. (2017). Ədəbiyyat. XI sinif. Müəllim üçün metodik vəsait. Bakı, Bakınəşr. 208 s.
5. Həsənov B., Əliyev S., Mustafayeva A., Verdiyeva N. (2020). Ədəbiyyat. IX sinif üçün dərslik. Bakı, Bakınəşr. 208 s.
6. <https://www.youtube.com/watch?v=7ISj2JjIQZ8>
7. <https://www.memim.az/xeberler/men-bir-susmaz-duyguyam-ki-1597327380>
8. <https://525.az/news/117680-cefer-cabbarli-dramaturgiyasi>